Pálos Rozita

„ANGYAL ÉRINTI VÁLLAM, ELTOLJA A VILÁG KULISSZÁIT”

Versválogatás

PÁLOS ROZITA NÉHÁNY VERSE ELÉ

Válogatásunk egy kevéssé ismert költőnő életművébe enged bepillantást. Arra törekedtünk, hogy jellegzetes témáiból készítsünk keresztmetszetet, s megmutassuk sajátos költői stílus- és eszköztárát (azon versei kivételével, amelyekben nem-lírai, modern kifejezéseket vagy didaktikus sorokat használ). Mindezen keresztül pedig az alkotót, kinek szívéből és lelkéből kisarjadtak e versek.

Pálos Rozita költészete érzékeny, ugyanakkor gondolati; női tisztaság és Istenre mutató, elmélyült vallásosság tükröződik benne. Érezzük az őszinteséget, a mélységet. Hogy semmiféle költői mutatványra nem törekszik sajátos, szuggesztív, összesűrített képeiben. Vallási élményeit, gondolatait, az emberi és a természeti világban magába szívott érzéki, érzelmi tapasztalatait nem az irodalom, hanem legbenső lényének megélése és kifejezése szolgálatába állítja. Az a benyomásunk, hogy nem akart költő lenni, a költészet találta meg őt lelki alkatának leginkább megfelelő formaként, közlési módként. Leginkább Pilinszky János és Weöres Sándor hatása érződik versein. Néha a tartalom, a kifejezési vágy legyűri a költészetet, ezt azonban az olvasóban az emberi nagysággal és tisztasággal való azonosulás kontemplálása elfeledteti. Verseit nem műértő irodalomkritikusoknak ajánljuk, hanem azon olvasóknak, akik vállalkoznak az utazásra, melynek során egy nagyszerű emberi lény szemével, szívével, lelkével láthatjuk a gyarló, szenvedésekkel teljes, mégis tiszta, szép és Istenre mutató teremtett világot, mely végül és végső soron Hozzá vezet.

„A jelen tele van borzalommal. De ez a borzalom jövővel terhes. Rendületlenül hiszem, a szenvedés nem hiábavaló. Minél nagyobb, annál nagyobb az öröm, amire előkészít. Ez a töretlen hitem adott erőt arra, hogy sokszor kiszálljak a jelen véres fogaskerekei közül, és bolyongjak az álmok, mesék, hiábavaló tünékeny, örök útvesztőin, a keleti mondák lótuszhajóin”. (Idézi Jánni Ottó: Pálos Pozita emlékére. In Pálos Rozita: *Hazatérés. Válogatott versek.* Tatabánya, 1987, Komárom Megyei Tanács V. B. Művelődési Osztály /Új forrás füzetek 2/, 202. o.) A költőnőre visszaemlékező barátok egy mélyen vallásos, szeretetteljes, tiszta szívű és szinte áttetsző lényű nőként festik

le. Barátnője, a nemrég elhunyt színésznő, Venczel Vera szerint a Pálos Rozita által megálmodott japán költő- és papnő, Izumi képzeletbeli életrajzának néhány sora illik rá leginkább: „*Ha elszállt mellette egy pillangó, annak szárnya szelétől is meghűlt, és heteken át köhögött. (…) Kézírása is olyan gyönyörű volt, hogy számosan beleszerettek. Hallatlanul bánva, miért nem születtek előbb, hogy ismerhették volna.*" (Pálos Rozita: *Izumi. Lehetséges életrajz.* In uő: *Irgalmas szelek. Versek.* Budapest, 1984, Szépirodalmi Könyvkiadó, 113. o.)

Fiatal korától vonzódott a pálos rendhez, lengyel nevét (Pavelcze) is emiatt változtatta meg. Első verseit a beszédes Fekete Mária néven írta. Gyakran járt zarándoklatra a lengyelországi Czestochowába az ottani pálosokhoz. Emellett az ókori Egyiptom, India és Kína szellemi öröksége is fontos volt számára. Egész életében tanítónőként dolgozott, nagyrészt szülőfalujában, Bakonyszombathelyen, ahol az ő „*bikficeit*" tanította betűvetésre. Gyermekkorától sokat betegeskedett, végül 59 évesen, a visszaemlékező barátok szerint súlyos betegségével mit sem törődve, mosolyogva távozott.

Három eddig megjelent önálló kötete közül az imént idézett kettőből válogattunk.

Fohász

Találj magadra bennem Uram
hogy létezzem
mielőtt leszáll az alkony

Saint-Exupéry naplójából
(Két rész)

PÉNTEK

tűrtük a bajt
hangtalanul
mint nagybeteg állat

fénnyé lett bennünk
a szomorú föld
árulása többé nem árthat

szombat

Ha ettem, éreztem éhedet.
Ha ittam, szomjad éget.
A mindenség oly kicsi lett,
nem bújhatok előled.

Veled fázom az ég alatt.
Veled viszem a terhet.
A sorsod inge rámtapad.
Lapockád bennem reszket.

Legyőztek minket – mosolyogj! –
Nálunk szánalmasabbak.
Temetkezünk az éjbe.
Hallgatunk, mint a magvak.

A katedrálist lebontják,
köveit sorba rakva.
Kiutasított magasáig
növekszünk – áldozatra.

Ikonosztáz

1
vlagyimiri istenanya

az üdvözítő vágy
csillagrendszerében
magányos Amen
Mindenekkel egyesít
fölséges szolgálatod

2
pál apostol

arcomnak mindegy
csók vagy ütés
jártam
a lábnemérintett
út
sugarain

3

PÉTER APOSTOL

ne félj ne félj ha
kínoknak késeivel
körbedobálnak
a kellő pillanatban
megérkezik az angyal

4

CSODATÉVŐ SZENT MIKLÓS ELSZENDEREDÉSE

szelíd halálom
könnysikálta küszöbén
a legközelebbi
látóhatár az örök –
lét arca – kedveseim

5

A SZAMÁRIAI ASSZONY

mint vízmenti platán
a növekedést
vágyom Italod

múltidőbe csomagolt
nevem hoztam el
érte

Miniatúrák
II. Hiéthum király bibliájából
(Két rész)

I

ELEUSZA ISTENANYA

mikor az ember
nem aggódik többé
figyel szemlélő
alázattal – ég és föld
otthonossá változik

2

József álma

nyugtalanságom immár tengerszerű

tonnányi súlyként
zuhannak rám a percek

száguldok
egy benső térben

mely alagúttá szűkül
hirtelen

rámzsugorodik
fojtogat

fájdalommá égett
szerelem lárvája ez

haladok benne
haladok mégis

egy Találkozás felé
és álmodom

angyal érinti vállam
eltolja a világ kulisszáit

s a réseken át
beáramlik a Titok

A megsebzett időben

a megsebzett időben
az iszonyú aratás láthatárán
felizzik majd
a sarló
a metszőkés
a lángok

három angyala
eltünteti a halált
és minden tartozékát

erre gondolj
míg a lassú órákon lejár
a közölhetetlen határideje

Kötődések
(Két rész)

IO
ORPHEUS

halálba mosdatott szívünk
a végső hó
olyan tavaszba oltja

hol majd virágozunk
csak virágozunk
e g y Életfaágon

II
MARKE KIRÁLY GYERMEKEI

időmértékes biztonsággal
lendült a léptünk
a nyárba nyíló hársak alatt

áfonyakék alkony után
jött el az angyal
a végső szándék szerinti koronákkal

sorsunk fonalát
kihúztuk egykor a végzet
mulandó szőtteséből

titkom a tiéd
nem fontos többé a szavak
csak a létezés költészete

mit ünneplő magányunk
egymás-tartalmú fénye
megvilágít

Izumi 7 költeménye

1

TALÁLKOZÁS

a csigakürtök
szomorú dallamára
hópihék szálltak
szívünkre s dobbanásuk
pillanatra összeért

2

ÖRÖMVIRÁG

mondják – valahol
nyílik az örömvirág
bánatoszlató
ha meglelném se tépnék
róla – viszem a sorsom

3

HÉTSZER

hétszer változott
a Hold mióta hallgatsz
a holtat játszod
vagy ily hamar feledtél
mondd – hogy tudjam mit tegyek

4

NÉLKÜLED

imám hiába
szólt – hiába hallgatok
mint a száraz fű
mint a lesarlózott fű
nélküled olyan vagyok

5

NEM KERESEM

nem keresem én
a feledés kagylóját
emléked őrzöm
mint nem múló sebhelyet
miért vigasztalódnám

6

A

megoszthatatlan
tisztító lemondásban
nem tudom hogyan
miképp – hányadik égben
találkozunk végülis

7

TUDTAM

tudtam – vár egy út
min egyszer mind elmegyünk
bár nem reméltem
hogy magam ily hamar és
könnyű szívvel távozom

Anyám

sorsává lett vereségek
megtalált fénye mellett
szívesen hallgatott

hallotta amint a rózsa
a világegyetem névmását
kimondja
hazatért fecskék szaván
a feltámadás ízét

nem hitt a halálnak
nem hitt a rossznak

míg a tél meg a tél
a tűzözön prognózisában
vacogtak

kötény alá rejtve kezét
segített már
az angyaloknak

Üdvözlégy tavasz

A tél kimondta végső érveit.
A galambok röpte virágzik a szélben
felhők és háztetők között.

A hó ezüst emlékművei elöntik
az árkok agyagos medrét.
A jég mozdulatlansága szétfolyt,
mint seholse rögzült mosoly
egy arc-magányú tájon.

Iriszek önkívület kékje
borítja el a kerteket
és millió madár
egymásra kottázott dala.

A boldogságra emlékeztet mindez,
mely időtlen tavaszban járatos.

Falusi nyárban

Hány óra van most, nem tudom,
a nefelejcs kimondja álmát,
napfényízű madár úton
szívekbe küldi kék imáját.

Anyám kapával szöszmötöl,
akár egy angyal rossz ruhába'
lenszőke kontyán tündököl
kihűlt értelmű évek ára.

A kerti székben szállok én
fogam között kakukkfűszállal,
halálszegélyű költemény
sodor mint szél, pihét magával.

Csukott szemhéj az oltalom,
a benső csillagok határa,
hol lélekké vált szavakon
örök a szép feltámadása.

Anyám tavaszban üldögél

trónuson ülsz: a kis-széken

öledben szalmakosárnyi
színarany pihe-pamacs
7 ruca fürdik a Napban

fagyökér ujjakkal simogatod
a maszületettség meleg titkát

a lepkeszárny ütötte lég
violák egébe kóstolt
hogy boldoggá avasson téged

tündöklő lelkiismeretruhádért
amit szemed meleg havában kimostál

ünneplős mindörökre

Elvont időben

Talán a sorsod ez itt – gondolom,
ilyen csodálatos ruhátlanul,
mint lámpa ég egy benső asztalon
és tőlem áldó könnyeket tanul.
Nem alszom még, de ébren sem vagyok,
elvont időben élek száz helyett,
hol szemsugár világú csillagok
s napok cserélnek bennünk életet.

Solveig

Tűlevelű fák tájtalan ég
bűvölt magányom kontinense

Veronika virággal írok
egy szó minden nap
a kék levegőbe

Majd a szél – gondolom –
helyére hajtja

Várakozásom közege dal
naptüze mint a hajam
hószínű már

Hiányod sokszoros éjén
jöttöd bizonyossága a csillag

Hogyan

Hogyan igézzem
félős tekinteted
nefelejcsnyi Holdját
ekkora éjbe

Babilon vizeinél

lábunkban annyi félelem
rémület és fájdalom
vert gyökeret

annyi romot
katasztrófát cipeltünk

erkölcsi nemlétezők
holtsúlyával becsapott
jövendőt vonszoltunk

minden tettünk pusztulást követel
míg létünk tájolását
ellenkező irányban

nem kezdjük újra

a középszerűség mentsvárait
megsüvegeljük

a morális önkielégülők
a hamis lázadók szava
– mint szent hagyaték

míg kigyulladt lépteinket
imaként nem helyezzük
a csillagmosta angyal-lajtorjákra

hogy elgyötört kezünk
felmutathassa egy napon
a világ átváltozását.

Tegnap még

tegnap még
bohém juharok
virágzó galagonyák közt
repült a kedvünk

jázminok nyíltak szavadban
illatozón

holdig lendült a labdám
örömében

égszemű vadlent
izentek a holtak
az áldott föld alól is
tegnap még

Hullik a cseresznyevirág

hullik a cseresznyevirág
fehérre festi a szelet
pillangó csend ül a házon
sóhajom beszélget veled

Ne védekezz

ha beléd hasít
mint fejsze a fába
egy mondat
gesztus
gondolat

ne védekezz

fájdalmad
még Isten előtt
se akard

olvashatóvá tenni
se kipányvázni
a szavak zsinegeivel

jobbod melegét nyújtsd
a fejszefogónak

Üveggolyók

nem alázhat meg senkisem
a pornál mélyebben lakom
gyökérmélységben elpihen
a megbocsátott bántalom

nem taposhat el senkisem
a csillagok közt táncolok
ezer darabbá tört szívem
egyetlen lángodban lobog

nem nevethet ki senkisem
ha kék üveggolyóimat
fény-asztalodra fölteszem
kezemből mind feléd szalad

s te játszol velük Istenem

Magány

a nincs kinek
elmondható gondolat
háromszor összehajtogatva
az emlékezet aljára kerül

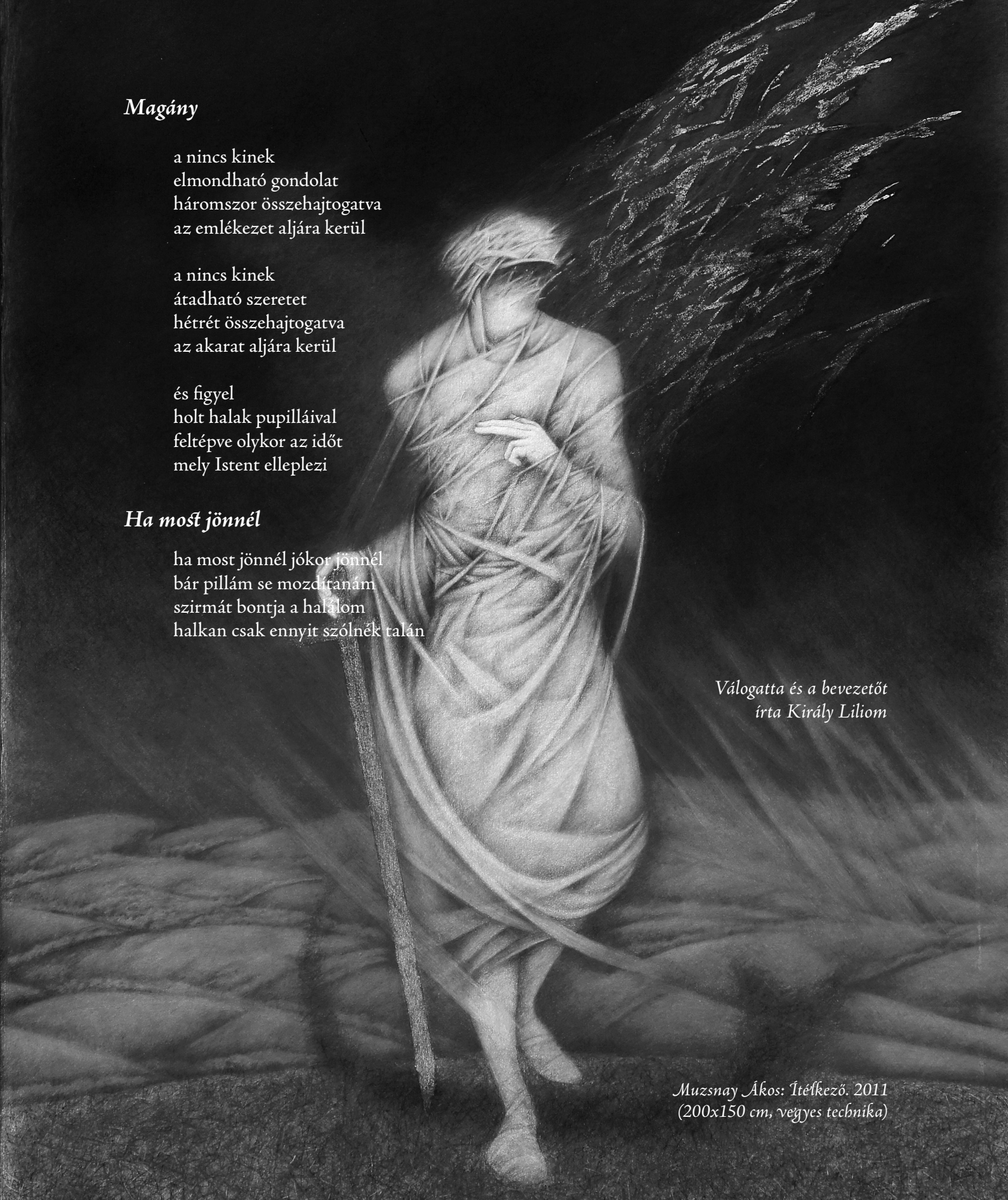
a nincs kinek
átadható szeretet
hétrét összehajtogatva
az akarat aljára kerül

és figyel
holt halak pupilláival
feltépve olykor az időt
mely Istent elleplezi

Ha most jönnél

ha most jönnél jókor jönnél
bár pillám se mozdítanám
szirmát bontja a halálom
halkan csak ennyit szólnék talán

Válogatta és a bevezetőt
írta Király Liliom

Muzsnay Ákos: Ítélkező. 2011
(200x150 cm, vegyes technika)